Puolustusministeriö
Försvarsministeriet
Ministry of Defence

Ennakointi puolustusministeriössä sekä VN ennakointityöskentely ja Tulevaisuusselonteko

Puolustusvaliokunta 19.11.2025

Terhi Ylitalo
Neuvotteleva virkamies
Tutkimus- ja analyysiyksikkö
Puolustuspoliittinen osasto

Puolustusministeriön ennakoinnin erityispiirteitä

Uhkaorientaatio

- Tiedon suojaamisen tarve (TL)
- Testaus/validointi vaikeaa ja jäädään helpommin omaan kuplaan/omien sotilaallisten verkostojen kupliin -> *ratkaistu: tiivis yhteistyö hallinnon ulkopuolisten tahojen kanssa, kansallisesti ja kansainvälisesti.*

Suunnitteluorientaatio

- Polku toimintaan korostuu
- Ennakoinnissa sisäänrakennettuna epävarmuutta, mikä ns. sotii suunnittelun periaatteita vastaan -> *ratkaistu: varmojen trendien ja muutostekijöiden lisäksi*
  1) tunnistetaan ja määritetään epävarmuudet
  2) skenaariot rakentuvat epävarmuuksien vaihtoehtoisille tulevaisuuksille
  3) yllätys- ja shokki yms. tarkastelut

Ennakointi puolustusministeriössä

1. Pitkät perinteet strategisen suunnittelun vuoksi: ennakoinnilla tuotetaan tietopohjaa strategiseen suunnitteluun

2. Tietopohjan tuottajat: PV Tutkimuslaitos, kansainväliset kumppanit, VN-taso ja PLM itse + tilaamalla/ osallistamalla ulkopuolisia tahoja

3. Ennakoinnin valtavirtaistaminen PLM:ssä

4. Kansallisen VN ennakointiyhteistyön kehittyminen

5. Kansainvälisen ennakointiyhteistyön tiivistyminen

1.1 Ennakoinnilla tuotetaan tietopohjaa strategiseen suunnitteluun

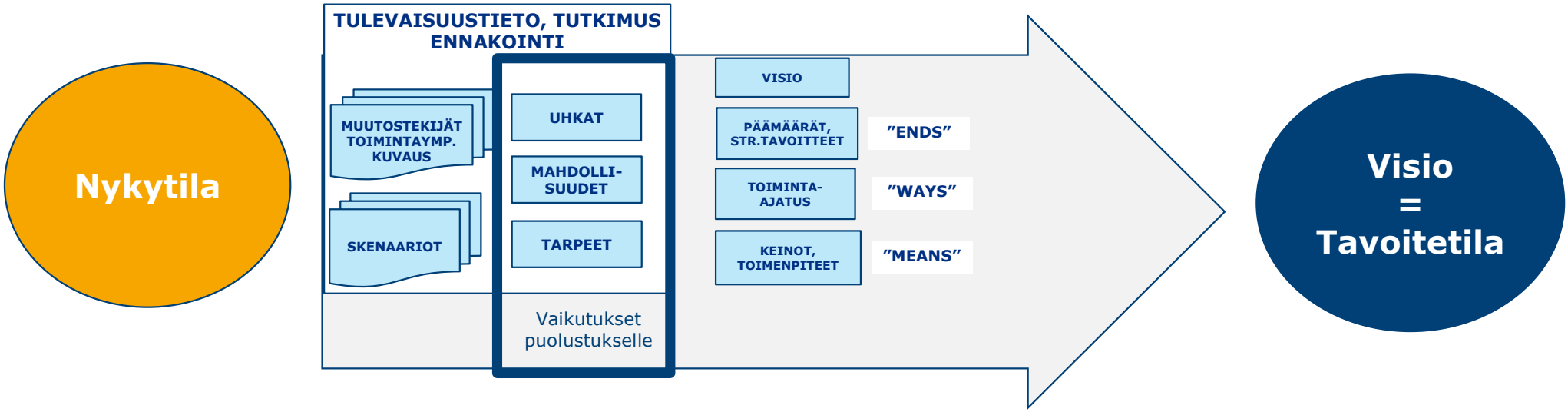

1.2 Puolustushallinnon strateginen suunnittelu

- PLM:llä ja PV:llä omat prosessit, jotka toteutetaan synkronoidusti ja yhteistyössä ja osittain samoja tietopohjia hyödyntäen.
- Jatkuva noin 4-vuotinen prosessi/sykli: tiedon tuotanto noin 2 vuotta, strategiatyö noin 1,5 vuotta ja noin 0,5 vuotta toimeenpanon käynnistys ja uuden tietopohjan tuotannon aloitus.
- Aikajänne 20+ vuotta
- Strategia JULK tai TL

1.3 Strategia = puolustusministeriön pitkän aikavälin toiminta-ajatus

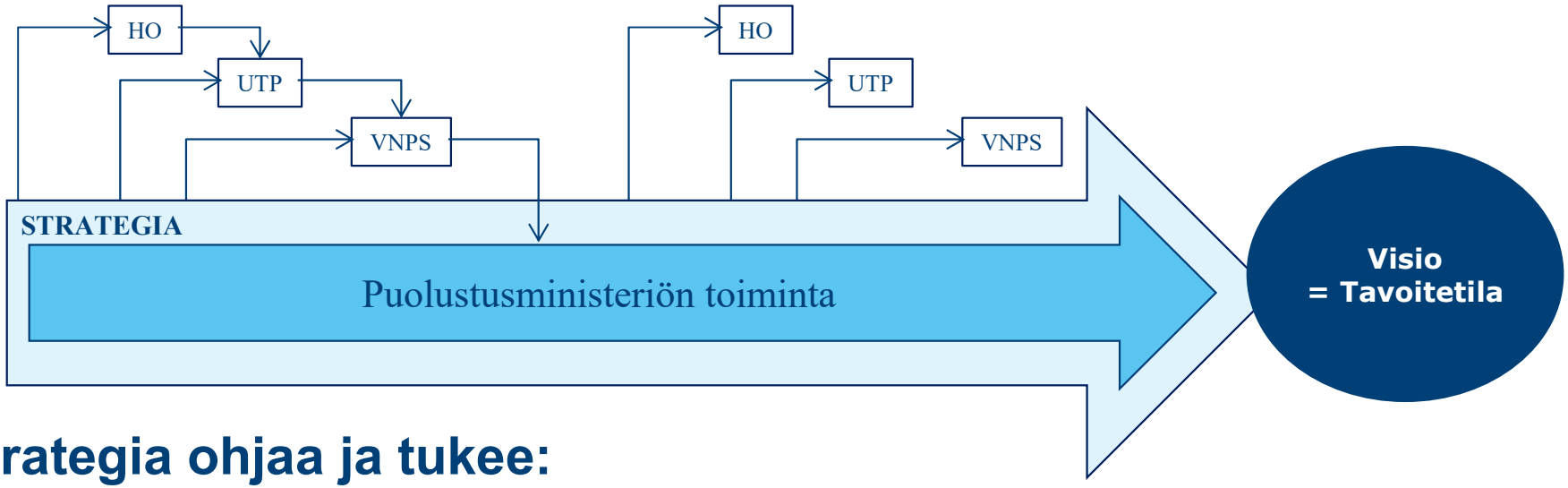

Strategia ohjaa ja tukee:

- Puolustusselonteon valmistelua
- PLM:n osallistumista UTP-selonteon valmisteluun
- Hallitusohjelma-syötteiden valmistelua puolustushallinnossa
- Puolustushallinnon toiminnanohjausprosessia
- Tulevaisuusselonteon/ tulevaisuuskatsauksen laadintaa

2. Ennakointi-tietopohjan tuottajat

- **PV tutkimuslaitoksen TL-tietopohja**

- **Kansainväliset kumppanit**
  - Defence Futures (UK MOD); Global Strategic Trends yms.
  - NATO Strategic Foresight Analysis (SFA) & Future Operating Environment (FOE)
  - EDA: Exploring Europe's Capability Requirements yms.
  - Chatham House, ACUS, RAND, Carnegie jne.
  - Bilat-keskustelut kumppanimaiden kanssa

- **VN ennakointi**
  - Tulevaisuusselonteon aineistot ja menetelmät
  - Jatkossa myös ennakoiva toimintaympäristöseurannan työkalu

- **PLM (+PV)**
  - Tilatut tutkimukset, selvitykset ja työpajat (ulkopuolinen tiedontuotanto)
  - Sisäiset analyysit ja työskentelyt
  - MATINE-verkosto, esimerkkinä Yhteiskuntatieteiden jaosto -> *think tank* –toimijuutta kehitetään

Huom! *Tieto itsessään ei riitä, tarvitaan omaa tulkintaa, analyysiä ja jatkojalostamista.*

3. Ennakoinnin valtavirtaistaminen PLM:ssä

- Strateginen suunnittelu ylläpitää ja kehittää ennakointikyvykkyyttä
- VN ennakoinnin kehittyminen edesauttanut ja kehittää edelleen
- PLM ENKE-hanke 2019-2021

  Ennakoinnin kehittäminen tulostavoitteena ja KP-johtoryhmän linjaus: *ennakoivan tilanneymmärryksen ja ennakointikyvykkyyden lisääminen*
  - Koulutuksia
  - VN tulevaisuusselonteon valmisteluun osallistuminen
  - Ennakoinnin valtavirtaistaminen asiantuntijatasolle, päätöksenteon valmisteluun ja asioiden haltuunottoon sekä kytkennät prosesseihin.

4. Kansallisen VN ennakointiyhteistyön kehittyminen

VN ennakointi hyödyttää monin tavoin:

- Asiantuntijoiden ennakointikyvykkyys kehittyy
- Substanssiosaaminen laajenee ja syvenee + kokonaisymmärrys kehittyy
- Tuotteet hyödynnettävissä laajasti ja erityisesti strategisessa suunnittelussa
- Ennakoiva toimintaympäristöseurannan -alustassa merkittävä potentiaali
- Suomen ennakointiosaaminen ja -maine hyödyttää kv. yhteistyössä
- VARAUTUMINEN ja ennakoiva VN-hallinto kehittyy; valtionhallinnon yhteinen kokonaisymmärrys lisääntyy

Tulevaisuusselonteko (TUSE): puolustushallinnon tärkeät teemat i.e. tukevat sotilaallista maanpuolustusta

Merkittävät teemat erityisesti
Venäjä
Turvallisuus

Merkittävät kytkennät
Kansallinen puolustus/sot.mp.
Nato
Puolustusyhteistyö
Kokonaismaanpuolustus
Maanpuolustustahto
Kokonaisturvallisuus
Kokonaisvaltainen kriisinsietokyky
Kv. sääntöpohjainen järjestelmä
Jne.

Muut tärkeät teemat
EU
Yhdysvallat
Pohjoismainen yhteistyö
Kiina
Teknologiakehitys
Avaruus
Arktinen alue
Ilmastonmuutos
Energia
Osaaminen
Arvot ja asenteet
Jne.

TUSE: Turvallisuus: vaihtoehtoiset kehityskulut vuoteen 2045

Turvallinen maailma:
- Yhteiskunnallisia ja globaaleja haasteita ratkaistaan yhteistoiminnassa; valtavat panostukset osaamiseen ja luonnonkantokykyyn.
- Yhteistyö kukoistaa kaikilla tasoilla ja vallitsee vahva luottamus ja usko tulevaisuuteen.
- Ekologinen, sosiaalinen ja taloudellinen kestävyys syöttää turvallisuutta ja toimeliaisuutta kaikilla tasoilla.
- Turvallisuusriskejä- ja uhkia kyetään ennaltaehkäistä ja mitigoida tehokkaasti
- Konfrontaatioita ja konflikteja estetään monenkeskisellä yhteistyöllä ja diplomatialla, aseellisia selkkauksia/sotia ei juurikaan esiinny.

Harvojen turvallisuus:
- Kansallinen intressin sokea edistäminen globaalihaasteiden hinnalla johtanut syvään polarisaatioon valtioiden välillä.
- Puutteellinen kansainvälinen yhteistyö ja kansallinen toiminta johtaneet luonnon kantokyvyn romahdukseen.
- Harvojen turvallisuutta; tietyt valtiot ja niiden maaryhmät menestyvät ja kyvykkäämpinä hyödyntävät heikompia, toiset sinnittelevät ja osa valtioista ja yhteiskunnista romahtaneet. Vahvoissakin valtioissa yhteiskunnallinen polarisaatio ja eriarvoisuus arkipäivää ja aiheuttaa epävakautta.
- Konfrontaatiot, konflikti ja sodat yleistyvät.

Epävarma turvallisuus:
- Luonnonkantokykyä ylläpidetty kansainvälisin ja kansallisin toimin ja osin myös ei-valtiollisia toimijoita osallistaen.
- Haasteet ekologisen, sosiaalisen ja taloudellisen kestävyyden osalta jatkuvat, eikä hajanaiset ja puutteelliseen osaamiseen perustuvat toimet riitä tuottamaan kestäviä ratkaisuja.
- Riski kasvaa, että luonnon kantokyky heikkenee ja keikahduspisteet todennäköistyy.
- Hillintä- ja sopeutumistoimet lisänneet polarisaatiota ja eriarvoisuutta kaikkialla.
- Epävarmuus, eriarvoisuus ja heikentyvät elinolosuhteet johtaneet kilpailun koventumiseen ja konfrontaatioalttiuden ja konfliktiriskien kasvamiseen.
- Turvallisuusriskit ja -uhat kasvavat ja kansainvälinen yhteistyö niiden osalta on epävarmaa.

Eksistentiaalinen turvattomuus:
- Heikentyneet elinolosuhteet johtaneet ankaraan resurssitaisteluun.
- Yhteistyötä ei ole; kansainvälinen sääntöpohjainen järjestelmä romuttunut ja yhteiskunnat sekasortoisessa tilassa.
- Tilanne kaikkialla on arvaamaton ja jännitteinen; vallitsee eksistentiaalinen turvattomuus.
- Ekologinen, sosiaalinen ja taloudellinen romahdus syöttää konflikteja/sotia, yhteistyötä tehdään vain äärimmäisen laskelmoidusti.
- Totaalituhon äärelläkin jotkin toimijat sinnittelevät ja jopa menestyvät; ovat panostaneet osaamiseen ja kyenneet valjastamaan sen sotilaallisten suorituskykyjensä kehittämiseen strategisten intressiensä ja resurssiensa turvaamiseksi.

TUSE: Venäjä: vaihtoehtoiset kehityskulut vuoteen 2045

Demokratisoituva Venäjä:
- Venäjä federalisoituu ja alueiden instituutiot vahvistuvat.
- Instituutiot alkavat juurtua, ja niiden toiminnassa on jatkuvuutta.
- Kv. yhteistoiminnassa pikkuhiljaa luottamuksen palauttamista ja yhteistoimintaan kv. instituutioissa.
- Rohkeimmat länsiyritykset palaavat Venäjälle.
- Saavutettavissa mahdollisesti *Alueiden Venäjän* kautta: vaatisi Venäjän imperialistisen pyrkimyksen epäonnistumista.

Alueiden Venäjä:
- Sisäänpäin kääntynyt, eristäytynyt ja kansalaisiaan kohtaan repressiivinen.
- Kansainvälinen eristys jatkuu.
- Vallan legitimointi hävityn imperialistisen pyrkimyksen ajassa vaatii ankaraa propagandaa ja väkivaltaa.
- Johdon valta hapertuu ja keskusvallan ote alueista heikkenee.
- Vahvat persoonat alueilla kahmivat valtaa ja resursseja ja haastavat keskushallintoa.
- Toisilla alueilla keskusvallan ote voi säilyä.
- Alueet eriytyvät toisistaan.
- Venäjän sisäiset poliittiset, etniset ja uskonnolliset jännitteet kasvavat.

Fasistinen Venäjä:
- Vahva imperialistinen ja aggressiivinen valtioideologia vakiintuu ja läpitunkee yhteiskunnan.
- Onnistuu kv. asemansa globaalissa institutionalisoimisessa (vrt. Neuvostoliitto).
- Hallinto tehokas aggressiivisen imperialismin ylläpitämisessä.
- Maan johto muodostaa kollektiivin, joka takaa jatkuvuuden.

Putinin kaltainen Venäjä:
- Venäjä saavuttaa imperialistiset tavoitteensa Ukrainassa.
- Putinistinen valta jatkuu ja syvenee henkilökultin voimin.
- Vallan siirtäminen seuraavalle johtohahmolle on onnistunut (tai Putin yhä sinnittelee).
- Konservatiivinen, aggressiivinen, epävakaa ja itsevarma.
- Hyödyntää lännenvastaista narratiivia kumppanuussuhteissaan, mikä vahvistaa maailmanpolitiikan blokkiutumista.
- Keskuksen valta alueista on hegemoninen.
- Venäjä jäänyt jälkeen teknologiakehityksestä, mutta talous pyörii uusien kumppanuuksien varassa.

TUSE: Skenaarioiden vaikutusanalyysit ja puolustushallinto

Jokaisessa neljässä skenaariossa on vaikutuksia myös puolustushallinnolle, nämä ovat samalla myös *must win battles' t puolustushallinnon kehikossa -> olipa maailma ja tulevaisuus millainen tahansa, nämä asiat on ainakin tehtävä:*

- Kansainvälistä sääntöpohjaista järjestelmää ja luottamusta ja turvallisuutta lisääviä toimia vahvistettava.
- EU:ta vahvistettava, transatlanttisia suhteita vaalittava ja pohjoismaista yhteistyötä kehitettävä
- Konflikteihin ja sotiin varauduttava.

- Kansallista turvallisuutta kehitettävä ennakoivasti ja systemaattisesti, huomioiden mm. kyberturvallisuus ja kyberpuolustus.
- Kokonaisturvallisuuden toimintamallia kehitettävä kriisinsietokyvyn perustana ja kansainvälisessä yhteistyössä.

TUSE: Skenaarioiden vaikutusanalyysit ja puolustushallinto

Jokaisessa neljässä skenaariossa on vaikutuksia myös puolustushallinnolle, nämä ovat samalla myös *must win battles't puolustushallinnon kehikossa -> olipa maailma ja tulevaisuus millainen tahansa, nämä asiat on ainakin tehtävä:*

- Kansallista vahvaa puolustusta kehitettävä osana Naton yhteistä puolustusta ja peloteta ja kansainvälisessä puolustusyhteistyössä.
- Kokonaismaanpuolustusta kehitettävä systemaattisesti.
- Strategisen joustavuuden takaamiseksi erityisesti kehitettävä ja ylläpidettävä vahvaa pohjoismaista ja eurooppalaista turvallisuus- ja puolustusyhteistyötä sekä puolustuskumppanuuksia.
- Suomen ylläpidettävä Pohjois-Euroopan turvallisuutta esillä kv. foorumeilla.
- Suomen oltava aktiivinen, osaava ja vaikutusvaltainen EU:n ja Naton jäsenmaa.

TUSE: Skenaarioiden vaikutusanalyysit ja puolustushallinto

Jokaisessa neljässä skenaariossa on vaikutuksia myös puolustushallinnolle, nämä ovat samalla myös *must win battles't -> olipa maailma ja tulevaisuus millainen tahansa, nämä asiat on ainakin tehtävä:*

- Tunnistettava kriittiset riippuvuudet ja kehitettävä huoltovarmuutta ja omavaraisuutta.
- Panostettava teknologioihin, teknologiakyvykkyyteen, teknologiaennakointiin ja TKI-toimintaan; ovat kriittisiä ratkaisuissa, kilpailukyvyssä ja puolustus- ja suorituskyvyissä.
- Turvattava tiedon ja kriittisten alojen osaamisen huoltovarmuus; tietoturvallisuus, data, satelliitit, kyberosaaminen, joukkoviestinnän totuudenmukaisuus, tiedolla johtaminen jne.
- Varauduttava laaja-alaiseen hybridivaikuttamiseen.
- Varauduttava laajaan maahanmuuttoon/väestösiirtymiin kaikilla sektoreilla.
- Varauduttava ilmastonmuutokseen, ml. sään ääri-ilmiöihin.
- Panostettava väestön toimintakykyyn, osallisuuteen, koulutukseen, osaamiseen, sivistykseen ja luottamukseen sekä maanpuolustustahtoon oikeusvaltion ja demokratian kehyksissä.

5. Kansainvälisen ennakointiyhteistyön tiivistyminen

NATO ACT - Liittokunnan transformaatiojohtoportaan ennakointitoiminta

- Taustalla kumppanuusajan yhteistyö
- Osallistuminen *Strategic Foresight Analysis-raportin* (SFA) ja *Future Operating Environment* (FOE) -raportin valmisteluun
- Osallistuminen erityisteemoihin; erityisesti Venäjä, Arktinen alue jne.
- Muut *ennakoinnin suurvallan* kontribuutiot Nato ennakoinnin kehittämiseen, ml. Naton ensimmäisen ennakointikonferenssin isännöinti Helsingissä 6/2024, Turun kauppakorkeakoulun Tulevaisuuskeskuksen ennakointikoulutukset Naton ennakoijille, VN-ennakointiin tutustuminen jne.

Defence Futures and Force Design (UK MoD:n ennakointi- ja konseptiorganisaatio)

- Osallistuminen päätuotteen *Global Strategic Trends* tuottamiseen + FI-osallistaminen
- Tiivistä yhteistyötä mahdollistaa paikalle sijoitettu upseeri/siviili
- DF-sateenvarjon alla myös kehittyvää pohjoismaista yhteistyötä.

Pohjoismainen yhteistyö (ml. UK, DE, EE jne.)

- Aiemmin lähinnä bilat-keskusteluja strategisen suunnittelun tasolla
- Nyt toimintaympäristöjen vertaamista ja yhteistä ennakointityöskentelyä, ml. erityisteemoja ja tuotteita hyödynnettäväksi ja myös julkisuuteen
- Liittymäpinnat mm. Nordefcoon sekä kokonaisturvallisuuteen

Kehittämiskohteita

Puolustushallinnon ennakointi

- Kehittyviä kokonaisuuksia (VN, Nato, Defence Futures, Pohjoismaat...)
- Teknologiakehitys/AI tarjoaa uusia sovelluksia ja työkaluja

➔ **Kokonaisuutta ja osa-alueita kehitetään jatkuvasti + koordinaatiota tehostetaan.**

Case: Venäjä ja turvallisuus

- PLH:n sisäistä yhteistyöstä ja PLM, UM, SM -yhteistyötä
- Viranomaisten tiedonvaihto (ml. analyysi) systemaattista, mutta tutkimus- ja ennakointiyhteistyössä kehitettävää, erityisesti suhteessa hallinnon ulkopuoliseen asiantuntemukseen.
- **Venäjän tulevaisuudet –hanke** (2024-2025)

Case: Kokonaisturvallisuuden ennakointiprosessi

- Viime vuosina kehitetty ja kehittyy edelleen prosessina.
- Päätuote: ennakointielementti vuosittaiseen TPUTVA/Yhteiskunnan turvallisuus –raporttiin.
- Aikajänne: lähiaika/vuosi
- 1-2 työpajaa/vuosi, joka toinen vuosi seminaari
- Varautumistahot osallistuvat VN ennakointiin ja hyödyntävät tulevaisuusselonteon tuotteita
- Lisäksi: ennakointikoulutusta valmiustahoille

Case: Teknologiaennakointi

- PLH seuraa sotateknologian kehittymistä sekä toimii verkostoissa, joissa teknologiaennakointia
- Kehitetään puolustushallinnon teknologiaennakointia, myös kansallisessa ja kv. yhteistyössä